

במהרה השדה

**לטיול
בתורתו**

פרוייקט לעידוד העמקה
והתבוננות בליקוטי מוהר"ן

מי שלא טעם, לא מבין.

שאלות ותשובות ל'מטייל בתורתו'

מעוררות התבוננות והתפעלות
בעמקות קשרי תורתו

בפתח

הקובץ שלפניכם, הינו כעין דין ודברים, שיה בין חברים מקשיבים הלומדים בדיבוק חברים את התורה. שאלות ותשובות אלו הם רק חלק קטן של הדיבורים שנוצרו מתוך לימוד משותף בין כלל הלומדים במסגרת 'לטייל בתורתו' הן בכללים השונים הפזורים ברחבי העולם. והן בין שומעי השיעורים למגדדי השיעור שמוסרים את השיעורים בישיבות השונות.

המטרה של מקבץ שאלות ותשובות אלו, לפתוח פתחים וכיוונים שונים בלימוד התורה הזמנית בין כלל אנשי שלומינו. שאלות אלו אינם שאלות לימודיות קצרות, אלא שאלות כלליות ובסיסיות הצצות ועולות כמעט אצל כל לומד. השאלות אינם נוגעות רק בלימוד ובהבנת התורה בעצמה על שלל נושאים ומחלכיה, אלא מורכבות מפסיפס שלם של תהיות אליהם נקלע הלומד בתוך לימודו.

כל שאלה ותשובה מאלו המובאים לפניכם, נוגעת בנקודה אחרת ושונה לגמרי. שאלה אחת עוסקת בשייכות של תורה ס"ה לכל אחד בחייו האישיים, השאלה השנייה עוסקת במשמעותם של מילים שונות בתורה, בעוד ששאלה אחרת עוסקת כבר במבנה הכללי של התורה.

אנו מאמינים שחוברת זו תביא תועלת גדולה ללומדים כולם, הן אלו שרוצים עתה להיכנס ללימוד תורה זו וגם לאלו שכבר בפנים עמוק.

ביקרא דאורייתא
לטייל בתורתו

תשובה

בכמה מקומות וקשרים ספורים בהם מתגלה נקודה זו.

א] מצד פשט הפסוקים, הרי מתבאר ש'בועז' הוא הוא בעל השדה. שהרי השדה המדובר שבו רות הלכה וליקטה שיבולים, היה כבעלותו של בועז. ואם כן בועז הוא בעל השדה! והנה כאשר רבינו מבאר את הפסוק ויאמר בועז אל רות, הרי הוא אומר שבועז זה השכל. ואם כן יוצא שבבחינה פרטית וקטנה, כל אחד, השכל שלו, זה בדיוק הבחינה שבו הוא בעל השדה [וכן מבואר שבעל השדה צריך להיות חכם ורבינו אכן מביא שם את הפסוק 'החכמה תעז לחכם'].

ב] ולפי זה, לפי ההבנה שהשכל של כל אחד בפרטיות, הוא בעל השדה הפרטי שבו, בוודאי תרצה להמשיך ולהבין מיהו השדה הפרטי, ומי הם הגידולים שגדלים בשדה? אך כאן כדאי שנעצור, ונשאיר את זה לך, שתלך ותמצא, כי הדברים מפורשים וכתובים בכמה וכמה מקומות, הן במפורש והן בקשרי התורה.

ג] על דרך זה תוכל להבין קצת, מה שרבינו כתב בתחילת התורה שיש נשמה גדולה שבה תלויים כמה נשמות, וכן תוכל להבין מה שרבינו כתב שבעל השדה חונן את מותניו, שיש בדברים אלו קושי עצום להבינם ואין כאן המקום להאריך.

אם תמשיך ותלך בדרך זו, תוכל גם לחפש ולמצוא (!) בתוך התורה, ביאור יותר מדויק

לענות תשובה ברורה בלימוד תורה בליקוטי מוהר"ן זה דבר מאוד קשה. לא תמיד זה מה שגם נכון לעשות, כי חלק מהעניין זה שאתה תמצא את התשובה בעצמך מתוך קשרי התורה, אבל קצת לתת כיוונים ממה שנראה מתוך קשרי התורה, זה מהות 'נקודת החבר' בלימוד משותף.

נראה שנקודת ההנחה שלך בשאלה, היא שיש בעל השדה אחד כללי, וכל שאר הנשמות הם ממש רק עשבים ואילנות קטנים, שאין להם שייכות כלל לעבודה הזאת של בעל השדה בעצמו.

אבל מכל פינה בתורה, ישנם רמזים עבים וברורים, שהדבר אינו נכון. ולא זו בלבד אלא שיש הרבה שאלות, הרבה פרטים שהם חסרים ביאור, שרק לאור ההבנה הזו, שיש בחינה כללית של בעל השדה, שהיא הצדיק הגדול והמופלג במעלה מאוד, שיכול לסבול ייסורים נוראיים. ויש עוד כמה וכמה בחינות של בעל השדה, עד שכל אחד ואחד בפרטיות יש לו מקום שבו הוא בעל השדה בעצמו.

מכיוון שלהאכיל אותך בכפית, לפרט לך את כל אותם מקומות ודוגמאות, זה יהיה דבר לא נכון ולא טוב בעבורך (כי אז נשאיר אותך בלי יכולת להתקדם ולהוציא לבד עצות ולימודים ישרים), אסתפק רק

רבינו שאל פעם את רבי אהרן הרב דברסלב:

למה לא תקח את ספרי ותעין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא, ואחר כך תוסיף ותעין בו עד שתבין ותדע את התרוץ שעל ידי זה

(כוכבי אור שדחת וסיפורים אות מ')

שאלה א'

צריך ויכול לעשות בעצמי, זה 'לעשות רצונו של מקום', דהיינו לעשות פירות, כי בעצם יוצא ש(אולי) אני נותן כוח לבעל השדה לפעול את תיקוניו על כל הנשמות הערומות שמחוץ לשדה, וגם להשגיח ולגדל את כל הנשמות שבתוך השדה. אבל עדיין אני חושב שזו אמירה מאוד מאוד כללית, ואני בכלל לא מצליח לצמצם את הדיבור הכללי "לעשות רצונו של מקום" למשהו יותר פרטי שאולי כן מבואר בתורה ס"ה.

במחשבה שניה, אני פתאום שואל את עצמי, מנין לי שאני נשמה בתוך השדה, אולי אני נשמה ערומה, איך בכלל השבתי שאולי יש סיכוי ואני צריך לעשות את מה שכתוב בתורה על בעל השדה. ואם כן, מה התפקיד שלי, מה אני הערום והמגורש צריך לעשות?

שאלה: התחלתי ללמוד את תורה ס"ה, קראתי את הלשונות היפים, על השדה, על בעל השדה, על התפילה, זה באמת מאוד תופס, אבל אחרי שלמדתי את כל התורה כמה פעמים, צצה לי שאלה שבתחילה הדחקתי: מה כל זה נוגע אלי? האם אני בעל השדה?! האם אני צריך להתבטל בכדי לבטל את הייסורים? זה נשמע לי רחוק ולא אמיתי...

הדבר היחיד שממש הבנתי, מה שאני אכן

מה הפירוש שהנשמות עושים רצונו של מקום, ולמה זה נקרא שבזה הם גם עושים פירות. ואף תוכל לברר לעצמך היכן אתה נמצא, האם אתה בשדה או שמא הינך נשמה ערומה, ואולי אתה כלול משתי הבחינות יחד, או שזה עניין של זמנים שונים, בבחינת רצוא ושוב.

שאלה ב'

שאלה: אני לומד את התורה כבר חודש שלם, ברוך ה' אני זוכה יותר ויותר להבין כמה וכמה חלקים וקשרים, ואף אני זוכה להוציא ממש עצות לעצמי למעשה, שעל ידם אני זוכה להבין גם יותר טוב את מה שאני לומד, כמו למשל כל העניין של עצימת העיניים וראיית התכלית שאני רואה בחוש איך זה משנה את כל החיים.

אך עדיין אני מתקשה בכל אותם מקומות אחרים, להאמין שכל מילה יש לה משמעות, בפרט באותם מקומות שזה נראה כמו איזה תוספת לשון מליצית, או איזה תוספת עניין שרבינו מחבר למהלך וזה לא נראה שזה באמת קשור למהלך התורה, אלא רק לתפארת העניין. אשמח מאוד אם תוכלו

להראות לי אפילו בקצרה, כמה דוגמאות, הן לגבי הלשונות שנראים כמיותרים, והן לגבי הדברים שנראים כתוספת שלא שייכים למהלך הכללי של התורה?

תשובה

למרות שלא פירטת בדברייך את אותם לשונות, בהם חשת בכך שהם נראים כמליצת הלשון. וכן לא פירטת נקודות שבהם נראים דברי רבינו ככאלו שאינם שייכים לכלליות מהלך התורה. ננסה להשיב לך על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון.

א] בתחילת התורה רבינו כותב שיש 'נשמות ערומות' שהם 'נעים ונדים' מחוץ לשדה. באמת בהסתכלות פשוטה חסרת אמונה יוקדת, אין כל משמעות מיוחדת לכך שאותם נשמות שנמצאים חוץ לשדה, מכונות 'נשמות ערומות'. לפי אותה תפיסה רבינו אכן יכול היה לבחור עוד כינויים שונים מתוך אוצר הלשון המליצי: נשמות מסכנות, נשמות עניות ועוד היד נטויה.

אך באמת, למי שיתבונן היטב, בתוך המשך התורה, בכל הקשרים והרמזים, הוא יראה בוודאי כמה וכמה סיבות שלכן לשון זו מדויקת בתכלית (על אף שבוודאי יש עוד סודות וביאורים שחבויים מעינינו עד יבוא שילה).

במובן היותר פשוט שעדיין שייך לחלק המשל של התורה, בו הנשמות מתוארות כמו אילנות, מובן שכאשר האילן ערום, היינו שהוא ערום מפירות או משושנים ופרחים. ואם כן אנו מבינים מרחוק, שאותם נשמות ערומות אינם עושים פירות, והם הם הנשמות שרחוקות מהתכלית (ולפי זה מבואר שכל התיקון של המשך התורה להביא את אלו שרחוקים מהתכלית בתפילתם, היינו על אותם נשמות ערומות שנעים ונדים מחוץ לשדה המובא בתחילת התורה).

אך ידוע, שבכל לשון של רבינו, נחבאים כמה רמזים וכמה קשרים, בכפל כפליים, ואם מצאנו איזה ביאור נחמד ללשון סתומה או מליצית, אין זה אומר כלל, שבזה תמו הפירושים והביאורים בלשון זו.

ועל כן, גם בהמשך התורה, אנו רואים עוד ביאור לתיאור הנשמות כנשמות 'ערומות', מתוך גברי חז"ל שרבינו מביא באות ד', על הכתרים שקיבלו שישים ריבוא נשמות ישראל, בשעה שאמרו נעשה ונשמע. ואחר כך בעת שחטאו נלקחו מהם הכתרים, ולעתיד הקב"ה יחזיר לנו את הכתרים. ואם כן יוצא שבבחינה מסוימת, כל נשמה שקיבלה את הכתרים ואחר כך נלקחו מאיתה, הרי היא כרגע 'ערומה' מלבושיה וכתריה שניתנו לה, עד שתזכה ויחזירו לה את הכתרים.

זוהי רק דוגמא קטנה לאותם לשונות, שבמבט ראשון, אמנם נראות כמו לשונות יפים בתוך תורה ציורית שכתובה בלשון

משוררת (ח"ו), אבל באמת כל דבריו הם כפלים ומשקל גדול כמבואר כמה פעמים בדברי רבינו ומוהרנ"ת.

ב] לגבי החלק השני שבשאלתך, יש כמה חלקים בתורה ס"ה שאפשר לרדן עליהם במה הם נצרכים לכל מהלך התורה, ואפשר שהיה אפשר לשאול שאלה זו על כל סעיף ג' ועל חלק גדול מסעיף ד', אבל בשל אריכות העניין, ניגע מעט בנקודה קטנה מתוך אות ג'.

באמצע דבריו, לכאורה ממש לא כחלק ממהלך התורה, רבינו מסביר דבר נעלם ונסתר שנטבע בנפש האדם, שבעת כאב חזק או יסורים גדולים, בלי להיות מודע כלל למעשיו, האדם עוצם וסותם את העיניים בחוזק.

הרי את כל העניין שעל ידי הסתכלות על התכלית מתבטל הצער והייסורים רבינו מבאר בלי כל צורך בעניין זה, וכן כל עניין התפזרות הראייה וצמצום הראייה גם אפשר לבאר בלא זה, כך גם העניין של סתימו דעיינין להשיג את התכלית האחרונה, אפשר לבאר בלי הטבע שנטבע בנפש האדם, אז לשם מה רבינו הביאו?

האמת, שזו נקודה מאוד קשה שאין לנו בשלב זה ביאור די הצורך, אך בכל אופן ננסה לכתוב כמה כיוונים שאפשר לומר מרחוק בעניין זה.

הראשון, שהטבע שמוטבע הוא בנפש, ויש חלק בנפש שמדיג יותר גבוה מהמוחין,

תשובה

שהדיבור יוצא מהנפש, ומביא את הפסוק 'ויהי האדם לנפש חיה' ותרנומו לרוח ממללא, דהיינו הדיבור. ומתוך דבריו עולה, שעיקר מה שהאדם נקרא שהוא חי זה בדיבוריו. ואם כן, אם יש לפנינו אדם שנראה בעיני בשר, בעיניים של העולם הזה, הוא נחשב חי, אבל הדיבור שלו ממש לא מדובר באופן מתוקן, האם ייחשב לחי לפי תורה ס"ה?

וכן להיפך, אם יש צדיק שדיבר דיבורים נפלאים, שעשו פירות כאשר היה בחיים חיותו, והם מוסיפים לעשות פירות, אחרי הסתלקותו הרבה יותר מבחיו, האם אפשר לומר שהוא ממש הסתלק לגמרי והוא נחשב כמת ח'ו? הלא בוודאי שמצד דיבוריו הוא חי ממש!!!

ומעתה תבין, שאפשר לומר בזהירות עצומה, שאותה בחינה, שיש בעל השדה שגומר איזה תיקון בהסתלקותו, אפשר שהכוונה היא על צדיק שהסתלק עם כל דיבוריו ותורתו, דהיינו שדבריו אינם חיים ועושים פירות כמו בעת חיותו, אבל הצדיק הגדול והמופלג במעלה מאוד, שגומר בחייו, גם אם גופו הוכרח להסתלק מאיזה סיבה נעלמת ונסתרת (שכנראה גם היא יש לה איזה שורש ורמז כאן בתורה ס"ה) עדיין תורתו ודיבוריו מרוויים ומשקים אילנות, והם עושים פירות שאי אפשר לשער, הרבה יותר מבחיו הקדושים, ואם כן בוודאי שהצדיק הזה נחשב שהוא גומר ממש בחייו הקדושים.

שאלתך נוגעת קצת במקומות שהם גבוהים מהשגתנו. אנו כל כך רחוקים מלהבין מה הפירוש בכלל תיקוני נשמות. אך אחר שרבינו נתן לנו והוריד וגילה לנו אלפי מדרגות כזו תורה כמו תורה ס"ה, אז הוא בעצם נתן לנו רשות קצת להרהר ולדבר מתוך יראה בעניינים אלו.

בפרט, שאכן רבינו גילה את פניו ואמר לר' נפתלי שהוא גילה לנו בתורה זו רק איזה בחינה בעניין בעל השדה, אפשר ויש עוד בחינות הרמוזות ומסתרות בתוך תורה זו על אף שלא נאמרו בפירוש.

לכן ננסה קצת, לנעת בשולי הדברים, ואולי מתוך זה תזכה להרחיב לבך עד היכן שידך מנעת להבין עוד בחינות שאינם כתובות בפירוש בדברי רבינו, שזה עיקר החיפוש היום בתורתו הקדושה.

[א] נראה מתוך תורה ס"ה, שעצם המושגים 'חיים' ו'מוות', לא נאמרו ונזכרו בתורה זו בדרך אגב, לומר ולספר לנו איזה סיפור צדדי ונחמד, שיש בחינה כזו שבעל השדה גומר את התיקון על ידי הסתלקותו, וכן יש גם בחינה אחרת שבעל השדה גומר את תיקונו בחייו. אלא כל המושג של 'חיים' ו'מוות' בעולם מקבל הבנה חדשה ביאור חדש והשגה אחרת לגמרי בתורה זו.

[ב] ניקח לדוגמא באות ב' שם רבינו כותב

מה שרבינו - בעל השדה דיבר בלילה האחרונה לחייו הקדושים עם ר' נפתלי תלמידו.

האמת, שמיד כשקראתי הבנתי שמדובר בשאלה עצומה, שאכן ניקרה במוחי מיד בפעם הראשונה שלמדתי את התורה, אך לא העזתי להעלותה על דל שפתי, אך מאחר שר' נפתלי כבר שאל את רבינו, אולי אפשר לצטטה שוב ולנסות קצת להבין מה רבינו רימוז לו?

וכך כתוב שם בערך בימי מוהרנ"ת:

שרבינו אמר שתפסו אותו לאומאן להסתלק כאן, בשביל לתקן את כל הנשמות, רבבות רבבות...

שאל אותו ר' נפתלי, אבל אמרתם בתורה ס"ה, שהצדיק הגדול והמופלג במעלה מאוד מאוד, יכול לגמור העניין - דהיינו תיקון כל הנשמות והנאולה השלימה - בחייו, וכביכול שאל למה רבי אתה צריך להסתלק?

ענה לו רבינו: לא אמרתי לכם בתורה הזו כי אם איזה בחינה, כי ההכרח ללכת ולהסתלק..

ואני מנסה להבין האם יש בתורה ס"ה איזה שהוא קצה קצהו של הסבר בעניין זה?

כי הוא מחובר להשכל, וגם מה שהאדם אינו יודע כלל, דהיינו שהמוחין שלו אינם משיגים, יש בנפש השגה יותר גבוהה מחמת שהיא קשורה בהשגתה לשכל שיותר גבוה מהמוח, ודבר זה מבואר בדברי רבינו רק בעניין זה של הטבע שמוטבע לעצום את העיניים בשעת הכאב.

ועוד, שהנה בתחילת התורה, רבינו מביא מתוך דברי חז"ל שהעולם של היום, המציאות שבה אנו חיים, היא נקראת 'האידינא', לעומת התכלית שנקראת 'לעתיד'. לפי דברי רבינו האדם צריך לחבר את העולם העכשווי עם העתיד שבו הכול יהיה טוב. ורבינו אומר שהחיבור הזה מוטבע כבר בתוך המציאות של העולם הזה, זה לא פעולה שמתנגדת לעולם הזה, כי החיבור כבר מוטבע בתוך העולם הזה.

שאלה ג'

קראתי בחיי מוהר"ן וימי מוהרנ"ת הרבה דברים גבוהים ונסתרים סביב תורה זו. כל ענייני תיקון הנשמות של רבינו, מה שרבינו דיבר בעת שנכנס לעיר אומן על רבבות הנשמות שמצפים לתיקונם, ובפרט

תשובה

נגסה רק להרחיב קצת את היריעה אולי זה יהיה לעזר לכל מי שהתקשה בשאלות אלו.

על ראשון ראשון, בייחס לשאלה הראשונה, מצד פשט התורה, מבואר שהתכלית מושגת רק על ידי עצימת עיניים בחזקתה מאוד, יחד עם האצבע, לסתום את העיניים מחיזו דהאי עלמא לגמרי, וזה נעשה על ידי הייסורים.

אך יכול להיות, שבתוך התורה, יתבאר לנו שבאמת מלכתחילה הייתה כוונת אפשרות, או שישנה עדיין כוונת אפשרות, שבמקום שהאדם יגיע בלית ברירה למצב בו מכריחים אותו לסתום את העיניים בכל הכוח, הוא יעשה זאת מבחירה שלו, באתערותא דלתתא מצידו, שהוא חונק את מותנו לביטול הנפלא ולא שמכריחים אותו מלמעלה.

יתכן גם, שהדבר תלוי בזמנים מסוימים. דהיינו שיש זמנים מיוחדים, בהם כל אחד יכול לזכות לבוא לביטול אפילו שלא על ידי ייסורים. כי אם נתבונן בעניין, הרי מבואר מדברי רבינו שהעולם הזה מפריע להסתכלות הזאת, אז בוודאי שאם יש זמנים, שבהם העכירות, הבלבול והפיזור של נעמי הנפש והבלי העולם, פחות בתוקף ובכוח, בוודאי שזמנים אלו יותר מסוגלים. אך עדיין צריך יגיעה רבה לברר את

שכל אחד מחזיק את חברו התפלה את התורה והתורה את התפלה.

[ג] אך עדיין, מבואר בהרבה מקומות, שבכל אופן יש נקודת התחלה, שהיא נעלמת ונסתרת מאוד, ובתוך עמקות התורה, בקשרים שונים וברמזים נעלמים, אם נחתור ונחפש ונלמד היטב, נוכל לגלות מהו באמת המפתח שאיתו אנו פותחים את התורה ומתחילים להיכנס לתוכה.

שאלה ה'

מתוך התורה מבואר שכל אחד, בשביל ליכות להגיע לתכלית השלימה שלו, ובפרט בתפילה, להגיע למדרגת התפילה שעושה את כל התפילה אחד, הוא חייב לעבור ייסורים, שרק על ידם יזכה לביטול.

ויש לשאול: 'א' האם אי אפשר לעצום את העיניים בחזקתה בלי ייסורים, ולהביט מבחירה אל התכלית, בלי שיכריחו אותי לעשות את זה על ידי ייסורים? ב' מדוע אחרי שכבר נתנו לנו את התורה צריך עוד ייסורים והתורה שבידינו לא מספיקה לקרר ולנחם את כל אותם ייסורים, הרי מבואר מתוך דברי רבינו שהתורה היא הרשימו של הביטול שמקררת את כל הייסורים?

תשובה

נדרשת לשאלה ידועה בליקוטי מוהר"ן, יש עליה כמה תשובות, שאולי נראים כסותרות האחת את רעותה, אך באמת אינם סותרות כלל.

[א] מוהר"ן מזכיר כמה פעמים, שהוא שמע מרבינו שיש כמה דברים שאינם יודעים בהם מהיכן להתחלה, כי כל אחד תלוי בחבירו (וכן מבואר באריכות בתורה זו בהלכות תפילת ערבית הלכה ד'). במקומות אחרים הוא אף רומז שבכל התורות של רבינו, יש באמת כעין גלגל, שכל דבר תלוי ברעהו ואין יודעים מהיכן להתחלה.

[ב] באחד מהמקומות בהם מוהר"ן דן באריכות בעניין זה הוא כותב כך: "פי באמת בכל אלו הדברים שאין יודעין מהיכן להתחלה צריך להתחיל משניהם ביחד ולעסוק בזה ובזה פמו בענין זה של תורה ותפלה שאין יודעין מהיכן להתחלה צריך להתחיל משניהם, דהיינו לעסוק בכל יום בשניהם ללמד קצת היום ולעסוק בתפלה קצת היום. ואזי אף על פי שבתחלה בודאי אינו יודע היטב סדר תפלה ואיך לעשות מתורה תפלה אף על פי כן ה' יתברך מרחם עליו ומאיר עיניו ומוסר לו סימני ודרכי התורה ומלמד אותו לפי בחינתו איך לעשות מתורה תפלה. ואחר כך על ידי התפלה יודע להשיג את התורה יותר. ואזי זוכה לידע סדר התפלה יותר וכן בכל פעם

[ג] אף שאיננו יודעים כלום, בוודאי דברים מעטים אלו, הם רק טיפה מן הים, מהרמזים והבחינות השונות, שבוודאי נסתרים כאן במאמר, שבהם מבוארים עוד ועוד ביאורים בעניין שאלתך ששאלת, וככל שתחפש יותר ותחתור יותר למצוא את רוח קדשו של רבינו בתוך תורתו, יתגלו לך עוד ועוד רמזים וביאורים לעובדא ולמעשה ממש!

שאלה ד'

יש קושיה שחוזרת על עצמה בכל תורה שאני לומד וקצת מעמיק, שזה נראה כאילו כל דבר תלוי בהכול, ולכן אין נקודת התחלה ברורה שמשם צריך להתחיל ליישם את מה שנלמד בתורה.

ובתורה ס"ה, כשאני מתמצת את השאלה, אזי קשה לי האם המהלך הולך בסדר המובא באות א' בתורה, שבעל השדה משניה עלינו, מגדל, משקה ועושה את כל פעולות השדה, כך שאנחנו מגדלים ועושים פירות כתוצאה מההשגחה שלו. או כמו שכתוב באות ב' שכל הפעולות שלו, כל הכוח שלו מגיע מאיתנו, כי אם אנו לא עושים רצונו של מקום, אזי ה' עיניו נחשכות?

התשובה לשאלתך בדברי רבינו.

וביחס לשאלתך השנייה, מצד אחד יתכן, שבאמת רבינו בא לגלות שיש איזה תורה, שעל ידה אפשר באמת להמתיק את כל הייסורים ולקרב את כולם לתכלית הכי גבוהה בלי שיעברו עליהם ייסורים נוראים. רק נותר לנו לחשוב באיזה תורה מדובר...

מצד שני, יש כמה נקודות בתורה, שמכריחות לומר, שהתורה שהתגלתה עד עתה, עדיין לא יכולה לבטל ולקרר את הייסורים שמוכרחים בשביל השגת התכלית של האחד שיהיה לעתיד.

[א] כיון שמבואר בדברי רבינו בסוף התורה, שלעתיד הקב"ה יעשה מחול לצדיקים וכל אחד מראה באצבעו, אז בוודאי שאז תתגלה תורה יותר גבוהה, וזה אומר שעדיין לא הושג התכלית הגבוהה שתתגלה לעתיד.

[ב] שהרי בעל השדה צריך שיעברו עליו ייסורים נוראים, ואם כבר נמשכה והתגלתה התורה שמקרת את כל הייסורים בשלמות, מדוע צריך שיעברו עליו ייסורים? אלא ודאי שיש עדיין תורה שלא התגלתה, שרק על ידי הייסורים והביטול היא נמשכת מדור לדור.

שאלה ו'

למדתי את התורה כמה פעמים, שמעתי הרבה בעבר על כך שכל התורה של רבינו קשורה מתחילתה לסופה באופן מיוחד שזה כביכול האופן שבו דברי רבינו מתבארים, אומנם ראיתי לבד כמה וכמה קשרים, אבל אני מחפש לראות דוגמא לסוג של קשר שהולך וסובב את כל התורה כולה, האם יש כזה דבר?

תשובה

אכן, לא קל מיד בתחילת הלימוד, למצוא כזה קשר, שיקיף את כל התורה מתחילתה ועד סופה.

אבל אפילו אם לא נמצא עדיין קשר כזה, מתחילת התורה ועד סופה. מכל מקום, ננסה לראות איזה דוגמא אחת, לקשרים שהולכים ונוסעים על פני חלקים גדולים בתורה.

יש מושג בתורה ס"ה שנקרא 'רצוא ושוב', הוא מוזכר ומבואר בהרחבה באות ד', אך הוא מוזכר ומרומז בקשרים שונים מתחילת

התורה כמעט לכל אורכה, בכל שלב ושלב.

בתחילת התורה רבינו מזכיר שיש נשמה שיוצאת לחוץ (רצוא) ואינה יכולה להיכנס בחזרה (שוב). אחר כך באות ב' רבינו מדבר על כך שהאדם נקשר למילה אחת בתפילה, והוא מוכרח להיפרד ושוב להתאחד ולאחד את כל המילים והאותיות שבתפילה שזה ממש בבחינת רצוא ושוב. באות ד' כאמור לעיל רבינו מפרט ומבאר שאי אפשר להיות קבוע בבחינת הביטול, ועל כן זה נעשה באופן של רצוא ושוב.

ומכל האמור, מבואר שיש קשר בין כל חלקי התורה ממש. ואף שאולי זה נראה כמו פרט אחד בכל אות שחוזר על עצמו, הרי הפרט הזה הוא כמו נקודת המרכז שבכל אות בתורה, שלפיו מובן שכל התורה ממש מדברת על הסוד הזה של רצוא ושוב.

שאלה ו'

לפעמים, עם כל ריבוי הפרטים שיש בתורה אחת, שאלות ביאורים פסוקים חידושים אני מרגיש כאילו מרוב עצים לא רואים את היער, האם יש אפשרות תוך כדי הלימוד,

לשרטט איזה נקודת התחלה ונקודת יעד סופית בתורה אותה לומדים?

תשובה

אפשר ואף צריך. לא מספיק לחדש חידושים ולבאר ולקשר ולהוציא עצות למעשה, אלא צריך גם לסכם את כלליות התורה, לנסות להתבונן עליה, כמו על תמונה אחת גדולה, שמצד אחד יורדים לעומקם של כל הפרטים, אך יש יופי מיוחד בהסתכלות הכללית והמקיפה, שמגלה בדרך כלל דברים שלא רואים כשמסתכלים אך ורק בהסתכלות קרובה (ועיין בתורה ס"ה היטב)...

יש כמה דרכים ואופנים שונים להתבונן בתורה בכלליות. יש דרך שבה מסכמים את התורה שלב אחרי שלב כפי שהיא כתובה לפנינו בתורה.

יש סיכום מסוג שונה, שבו מנסים לצייר את התורה בצורה, שבה יש את הנקודה הכי רחוקה, המטרה הברורה העליונה והנשגבה אליה אמורים להגיע. ומגיד לצייר את הנקודה הכי נמוכה שהכי מוגדרת לאותה מטרה, ואז לכתוב שלב אחרי שלב איך עוברים מהקל לקול לתיקון.

לדוגמא בתורה ס"ה, המטרה לכאורה היא להגיע לתכלית האחדות בבריאה ובעיקר בתפילה. והמקום הכי רחוק זה מחוץ

לשדה, וצריך להבין מהי הדרך שעל ידה מניעה אותה נשמה ערומה מחוץ לשדה אל תכלית האחדות שבמדרגת העדן.

ישנם בוודאי עוד הרבה דרכים לסכם ולהתבונן על התורה במבט יותר כללי ורחב ואשרי מי שזוכה להגיע לכך.

שאלה ה'

ראיתי שמדברים וכותבים על כך, שהפסוקים שרבינו מביא כמו ראיות לדבריו, יש בהם משהו פלאי, גם בכך שהם מתחברים עם כל הפסוקים שסביבם לכל העניינים שמופיעים באותה תורה, וגם בכך שהפירוש שרבינו מביא לאותו פסוק לא די שהוא אינו סותר את הפירוש הפשוט, אלא מתחבר ואפילו משלים את הפשט של אותו הפסוק, מכיוון שלא הצלחתי להבין במה מדובר אשמה לראות דוגמא אחת.

תשובה

אכן כמו שכתבת, היטבת לפרט בקצרה את שתי הכללים העיקריים אותם כתב ראב"ן

אודות הפסוקים והמאמרי חז"ל אותם רבינו מביא כעין ראיות בתוך דבריו.

ואם תשאל, למה כתבנו כעין ראיות ולא ראיות ממש. התשובה לכך היא שבאמת רבינו עצמו אומר שהפסוקים שמביא בתורה, הם כמו אסמכתות בעלמא. כי הם אינם ראיות ממש, כמו הראיות שבעל החידוש מוכיח את דבריו רק על סמך הראיה שמביא לדבריו. אלא דבריו חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים גם בלא שום ראיה. אלא שההתלבשות של החידוש בתוך אותם פסוקים ומאמרי חז"ל, הם בעצמם חלק מחידושי תורתו, כי על ידם מתרחב ומתבאר החידוש למחוזות אינסופיים. ועניין זה יש לבאר בהרחבה אך אין כאן מקומו.

עתה נעבור לעצם שאלתך ונגסה בכמה שורות בודדות, להביא דוגמא קצרה שתשקף את מה שביקשת.

רבינו מביא בסוף אות ד' את המאמר חז"ל בברכות ה': "נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורים". לכאורה, רבינו מביא את זה אך ורק כדי לעשות חיבור בין 'מלח' ל'יסורים'. אבל מיד כשנפתח את הגמרא, ניווכח שזה רק קצה הסיפור...

אנו רק נביא את כל דברי חז"ל, כל קטעי הגמרא, הן שלפי המאמר אותו רבינו הביא והן שלאחריו, נסמן את המאמר בעצמו, וכל מי שיקרא מתחילה ועד סוף יבין לבר עד כמה כל מילה בגמרא קושרה לתורה שלנו

ומאירה ומרחיבה את הבנת התורה פי כמה. וז"ל הגמרא שם ברכות ה':

"אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנאמר נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה' פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח.

אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסורין שנאמר וה' חפץ דכאו החלי. יכול אפילו לא קבלם מאהבה תלמוד לומר אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף יסורין לדעת ואם קבלם מה שכרו יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנאמר וחפץ ה' בידו יצלה.

פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו וחד אמר אלו הן יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תפלה שנאמר ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתו וחסדו מאתו. אמר להו רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אלו

ואלו יסורין של אהבה הן שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו קל וחומר משן ועין מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה".

והיינו דרבי שמעון בן לקיש דאמר רבי שמעון בן לקיש נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב ולא תשבית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.

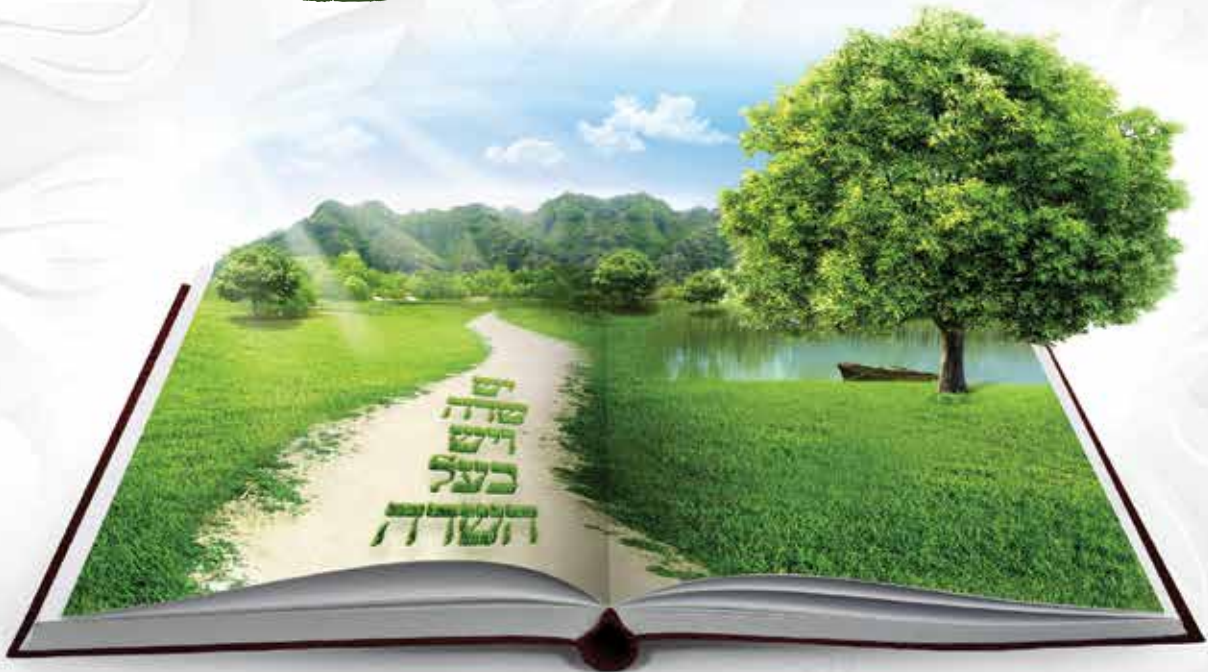
תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ארץ ישראל דכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתוב בתריה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה העולם הבא דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר".

ועיין שם עוד המשך דברי הגמרא.

אשרי הזוכה לטעם נעם מתיקות עמקות תורתו הקדושה

(ד"ר משה ר"ן - אור שמח)

געזונארט

יש ליקומי מדהר"ץ בעולם

בי עקר תצדיק הוא תורתו תקדושה

